

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
“ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА”

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

М.А.Н.

• Мала академія наук
України під егідою
• ЮНЕСКО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “АКАДЕМІЧНА Й УНІВЕРСИТЕТСЬКА НАУКА: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ”

12-13 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

УДК 72.03:008]:908(477.53)

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА ПОЛТАВИ: ВИВЧЕННЯ,
ДОСЛІДЖЕННЯ, СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шевченко Л.С.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Ls.shevchenko@ukr.net

Культурно-історична спадщина Полтави постійно привертала до себе увагу не лише істориків, науковців, дослідників, а й любителів історичного минулого, про що свідчить значна кількість праць. Не всі пам'ятки вивчені однаково. Ще на початку ХХ ст. було прийнято ряд постанов з охорони монументальних пам'яток культури, до складу яких уходили «садиби та садибні будівлі, павільйони та альтанки у містах і селах, окремі старовинні будинки та старовинні хати» ([1], с. 6). За нинішніх умов ще більше назріли проблеми необхідності відтворення втрачених, реставрації й реконструкції збережених пам'яток. Тому **актуальність цієї теми** визначається такими основними положеннями:

- знищенням суттєвої частки українського надбання в наслідок військових дій російського агресора, небезпекою руйнації об'єктів культурно-історичної спадщини з плином часу та втрати цілого пласту відповідних взірців стилістичних та архітектурно-композиційних прийомів;
- необхідністю поглиблення історико-архітектурних знань по об'єктах національної культурно-історичної спадщини для відродження естетичної свідомості народу, підвищення його духовності, поглиблення архітектурного і просторового мислення;
- необхідністю збереження об'єктів культурно-історичної спадщини, їх своєрідного історичного середовища та передачі їх наступним поколінням.

Метою дослідження є вивчення культурно-історичної спадщини Полтави, фіксація існуючого стану її об'єктів, окреслення сучасних викликів та виявлення можливостей збереження, перспектив подальшого їх існування.

Досягнення цієї мети було би неможливим без дієвого інструментарію – **організації дослідження та використаних методів** – історико-теоретичного, порівняльно-історичного, графо-аналітичного та емпіричного, а також процесу формування облікової документації на об'єкти культурно-історичної спадщини, в якій активну участь бере й авторка.

Результати дослідження. Проблема збереження та охорони національної історико-культурної спадщини завжди була одним із важливих питань державної політики України. Наразі, у період війни, ця проблема набула неймовірної гостроти по всій території держави. Руйнівна сила російського агресора знищує все на своєму шляху. Війна завжди несла біль утрат, численних руйнувань... Зі свого боку, наукова архітектурна спільнота здатна посильно допомогти закарбувати національну історико-культурну спадщину, тим самим частково вирішити ці проблеми сьогодення. Підґрунтям для цього є ретельне вивчення усіх пам'яток, що збереглися, як на теренах України, так і в окремих конкретних регіонах. Ще у далекому 1919 році було відмічено «необхідність дослідження культурної спадщини своєї країни і всілякого її оберігання та призбирування, оскільки наше минуле для нас у багатьох відношеннях – єдина провідна зірка в подальшому будівництві: те добре, що дало воно нам, ми повинні втримати і, якщо можна, поліпшити, а те погане, що воно ж із собою принесло, ми повинні відкинути. Споглядаючи добре і цінне й при звичаючись до нього, ми забезпечимо і нашим власним починанням добротність і цінність, а погане й нічого не варте хай вбереже нас від таких самих помилок» ([2], с. 244-245).

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» активно проводить роботу по дослідженню культурно-історичної спадщини Полтави та області. Вивченню архітектурних об'єктів Полтави присвячено низку дисциплін першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, зокрема – «Історія мистецтв та архітектури», «Історія містобудування», «Основи реконструкції та реставрації об'єктів архітектури», «Методика дослідження та охорона історичної спадщини». До освітньої програми «Архітектура будівель і

споруд» другого (магістерського) рівня вищої освіти включено вибірковий блок дисциплін № 2 циклу професійної підготовки – мейджор 2 «Реконструкція та експлуатація будівель і споруд», де вивчаються важливі питання реконструкції й капітального ремонту архітектурних об'єктів, методи їх удосконалення та охорона нерухомих об'єктів культурної спадщини. Тож, вже під час освітнього процесу наше молоде й перспективне майбутнє держави має можливість досліджувати ці об'єкти.

Науково-педагогічний персонал Полтавської політехніки (д.т.н. Філоненко О.І., к. арх. Шевченко Л.С., к. арх. Савченко Т.В.) залучений до виявлення історичних об'єктів та виготовлення відповідної облікової документації (паспорта, історичної довідки та облікової картки) для занесення їх до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Наразі вже підготовлено матеріали по нашому університету (Інституту шляхетних дівчат), адміністративному будинку та колишньому будинку Земельного банку по проспекту Віталія Грицаєнка, будівлі школи по вул. В'ячеслава Чорновола та Триумфальній арці в смт. Диканька Полтавської області.

Отже, незалежно від сучасних викликів, пов'язаних із воєнною агресією росіян, робота по вивченню, дослідженню та збереженню об'єктів національної культурно-історичної спадщини Полтави значно активізувалася. Це дає можливість не лише змістовно доповнити прогалини у цій царині, а й посприяти своєчасному внесенню об'єктів до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, а відтак – їх збереженню на державному рівні.

Література:

1. Шевченко Л. Палацово-паркові ансамблі Полтавщини XVIII-XIX століть : дис... канд. арх. : 18.00.01 / Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Київ, 2003. 274 с.

2. Шевченко Л. До проблеми вивчення та збереження палацово-паркових ансамблів Полтавщини XVIII-XIX ст. / Українська академія мистецтва: дослідницькі та науково-методичні праці. Вип. 10, 2003. – С. 242-245.